ЧИШМӘ БАШЫ

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының «Арча 8нче балалар бакчасы» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе

2026
ГОД ЕДИНСТВА НАРОДОВ РОССИИ

№5 2026ел гыйнвар

Ата –аналар һәм балалар өчен мәгълүмати-танып белү газетасы

- ГЫЙНВАР АЕНА СЫНАМЫШЛАР
- Тукай безнең күңелләрдә
- МОГҖИЗАЛЫ ӘКИЯТЛӘР
- «ЯШЬ ШАШКАЧЫ» ТУРНИРЫ
- "КЫШЛАУЧЫ КОШЛАРГА БЕЗ НӘРСӘ БЕЛӘН ЯРДӘМ ИТӘ АЛАБЫЗ?"
- КЕЧКЕНӘ АРТИСТЛАР

Ак бабай.

Бөтен дөнья ап-ак булып кар яуганда,
Ишегалды, урам, түбә агарганда,
Ап-ак булып кайтып килә безнең бабай,
Безгә төрле-төрле уенчыклар алган да.

Шатланышып без әйтәбез: «Рәхмәт, бабай,
Сиңа тагын күп ел гомер бирсен Ходай!»
Бабай, мескен, кар-яңгырга карамыйча,
Безне шатландырмак өчен йөри шулай

ГАБДУЛЛА ТУКАЙ

ГЫЙНВАР АЕНА СЫНАМЫШЛАР

- Январьда салкын булса, июль коры һәм эссе була, көзгә кадәр гөмбә чыкмый».
- «Январьда кар еш яуса, буран шактый еш булса, июль ае яңгырлы килә».
- «Бу айда боз сөңгесе күренсә, уңыш яхшы була».
- «Елның беренче ае болытлы булса, икмәк уңмаска мөмкин».
- «14 январьда кар яуса, икмәкле ел була».
- «19 январьда көн аяз икән, җәй коры, болытлы көн булып кар да яуса, җәен явым-төшемнәр гадәттәгечә булып, ел яхшы килә».
- «25 январьда кояш чыкса, кошлар иртә килергә мөмкин, кар яуса, җәй яңгырлы була».
- «Январь җылы булса, яз соңара. Январь җылы — март салкын».
- «Сукыр тычкан оясыннан январьда чыкса, май салкын булыр».
- «Январьда агач ботаклары бозланып катса, чикләвек һәм җиләк-җимеш күп булыр».

Тукай безнең күңелләрдә.

Казанда узган Бөтендөнья татар конгрессының Милли Шура утырышында 2026 ел Татарстанда рәсми рәвештә Габдулла Тукай елы дип игълан ителде. Бу карар бөек татар шагыйренең тууына140 ел тулуга багышланган, ул 2026 елның 26 апрелендә билгеләп үтеләчәк.

Бөек татар шагыйре Габдулла Тукайның тууына 140 еллык унаеннан бакчабызга Арчаның күпфункцияле үзәге һәм китапханә хезмәткәрләре килеп (Капралова Л.В., Ибатуллина Н. В., Ялаева Л.И.), "Тукай безнең күңелләрдә" дигән әдәби чара оештырдылар. Балалар белән бергә бәләкәй Апушның тормыш юлын искә төшерделәр, иҗатын барладылар, Шүрәле белән кызыклы уеннар уйнадылар. Бу күрешү балаларда бик тирән хисләр калдырды.

МОГҖИЗАЛЫ ӘКИЯТЛӘР

"Могҗизалы әкиятләр" проектын тормышка ашыру кысаларында, укытучы-логопед Шәрипова Алсина Хазиәхмәт кызы өлкән төркем тәрбияләнүчеләре белән әкиятләр буенча квест-уен үткәрде. Мавыктыргыч квест вакытында балалар шатланып таныш әкиятләрне искә төшерделәр, төрле биремнәр үтәделәр һәм әкиятләрнең тылсымчы феясына ачкычны табарга булыштылар.
Квест феяга сандыкка ачкычны табарга ярдәмчеләр кирәк булуыннан башланды. Ачкычны табу өчен, балаларга берничә сынау үтәргә туры килде, аларның һәрберсе танылган әкиятләр белән бәйле иде.
Уен барышында мәктәпкәчә яшьтәге балалар әкият геройлары турында табышмаклар чиштеләр, әкиятләрдән иллюстрацияләр белән пазллар җыйдылар һ.б.
Балалар командада эшләделәр, бер-берсенә булыштылар, җавапларны актив рәвештә фикерләштеләр һәм яңа сынауларны зур дулкынлану белән кабул иттеләр.

«ЯШЬ ШАШКАЧЫ» ТУРНИРЫ

Шашка — ул бер уенда фән дә, спорт та, сәнгать тә, күп шатлык һәм ләззәт китерә! Бу уенны өйрәнгән бала мөстәкыйль уйларга, карарлар кабул итәргә, ахыргача көрәшергә, уңышсызлыкларда кайгырмаска өйрәнә.
Халык уенының популярлыгын арттыру һәм мәктәпкәчә яшьтәге балаларны шашка белән системалы шөгыльләнергә җәлеп итү максатыннан, 29 гыйнварда безнең балалар бакчасында «Яшь шашкачы» исемле Шашка турниры узды.
«Бу турнирны үткәрү традициягә әйләнде, анда балалар шашка такталарында гадел көрәштә көч сынашачак һәм иң осталары җиңүче булачак»: менә шундый сүзләр белән безнең балалар бакчасында шашка буенча чираттагы сайлап алу туры башланды. Безнең катнашучыларны сәламләү һәм ярышлар үткәрү өчен безгә «Шашка патшабикәсе» килде. Турнир барлык кагыйдәләр буенча, бу уенның әһәмиятлелегенә һәм тантаналы атмосферада узды. Шашка такталарында гадел көрәштә өлкән һәм мәктәпкә әзерлек төркемнәре балалары көч сынашты. Уенда катнашучыларның барысы да зур җаваплылык һәм ачыктан-ачык кызыксыну белән ярышларга карады. Һәр партия уникаль, һәм уенның нәтиҗәсе көндәшләрнең осталыгына бәйле иде. Дулкынлануны җиңеп, һәр катнашучы җиңүгә омтылды. Жюри әгъзалары шашка көрәшенең дөреслеген игътибар белән күзәттеләр һәм ярышларның барышын карап бардылар.
Барлык катнашучылар патшабикәдән кечкенә бүләкләр алды. Ә җиңүчеләр — шашка тактасының патшасы һәм патшабикәсе булып, беренче урыннарны яуладылар!

"КЫШЛАУЧЫ КОШЛАРГА БЕЗ НӘРСӘ БЕЛӘН ЯРДӘМ ИТӘ АЛАБЫЗ?"

Елның салкын вакытында кошларга ашау табу бик кыен. Елның салкын вакытында ризык эзләү - кошлар өчен төп шөгыль. Ач кош салкыннан бик нык интегә. Аларга туклану өчен яраклы ризык табу авыр. Салкыннан котылу өчен җитәрлек күләмдә азык кирәк. Кошлар еш кына салкыннан яисә ачлыктан үлә. Ач, хәлсез кошлар бик тиз туңалар. Кырыс кышта 10 кошның берсе генә исән кала. Ә менә тук кошларга каты суык та куркыныч түгел.

Кошларга ярдәм итү өчен кешеләр кыш көне җимлекләр ясый һәм кошларны ашата алалар. Кошларны ашатканда берничә кагыйдәне истә тотырга кирәк:

1. Тукландыру вакытында урамда полиэтилен пакетлар, калай банкалар, тартмалар калдырмаска.
2. Бер үк урында һәм бер үк вакытта ашатсагыз, кошлар үзләре дә шул вакытка очып киләчәкләр.
3. Кошларны даими, көн саен ашатырга кирәк, әллә нигә бер ашатырга ярамый, нәкъ менә салкыннарда кошларга исән калу өчен көн саен азык кирәк.

Ә кошларны нәрсә белән ашатып була?

Орнитологлар кисәткәнчә, кошларга бернинди очракта да, тозлы, кыздырылган, ачы продуктлар ашатырга ярамый. Кошларга цитруслар (әфлисун һәм лимон), банан кабыгын бирергә ярамый.
Аларны дөге һәм карабодай белән ашату килешми. Вакланган каты ак ипи бирергә мөмкин. Саф икмәк салкыннан ката, кошлар аның белән бернәрсә дә эшли алмаячак. Кара икмәк тә куркыныч - ул начар эшкәртелә (бигрәк тә салкында).

Барлык вак каурыйлыларның да диярлек яраткан ризыгы - көнбагыш, алар вак һәм, әлбәттә, кыздырылмаган булырга тиеш.
Акыллы кошлар орлыкны тулысынча, кабыгы белән йотмый, ә оста итеп әрчиләр. Көнбагыштан тыш, кошлар карбыз, кавын, кабак, ташкабак һәм патиссон орлыкларын, тары, миләш һәм кукуруз яраталар. Шулай ук пешкән йомырка, пешкән бәрәңге, геркулес (ләкин ботка рәвешендә түгел).
Чыпчыклар тары ярата. Тукраннарны ит һәм май кисәкләре кызыксындыра.
Кызылтүшләр миләш җиләкләрен яраталар.

КЕЧКЕНӘ АРТИСТЛАР

Кечкенәләр төркеме рус халык әкиятен "Йомры икмәк"не сәхнәләштерде. Кунагыбыз да бар иде - төп китапханә хезмәткәре Рахимбаева А.Г.. Балалар бик тырышып, чын күңелдән куанып, үз рольләрен башкардылар. Һәр балага рольләр бүлеп бирелде. Әби-бабай Йомры икмәкне пешерделәр. Ул сәяхәттә үз чиратында урман җанварлары - куяннар, бүреләр, аюлар, төлкеләр белән очрашып, алардан качу жаен тапты. Шулай да, өлкәннәрне тыңларга кирәклеге турында нәтиҗә ясалды. Әти-әниләр дә читтә калмады, балалар белән әкиятләр темасына китапчыклар ясадылар.

Әкиятнең асылы шунда: артык үз-үзеңә ышанырга ярамый, мактанган һәм ят кешеләргә ышанган; артык тәкәббер һәм ялагайлану һәлакәткә китерергә мөмкин, ә саклык белән ныгытылмаган хәйләкәрлек, мәкерле эшләр алдыннан көчсез, бигрәк тә әгәр син өлкәннәрне тыңламасаң фаҗигагә китерә.

Баш мөхәррир -- татар теленә өйрәтү буенча тәрбияче: Кәримова Гүзәл Рафаил кызы
Мөхәррир урынбасары - логопед Шәрипова Алсинә Хаҗиәхмәт кызы